

Lesy pohledem české veřejnosti: jak mají vypadat a jak se v nich má hospodařit

Praha, 23. 11. 2017 – Česká veřejnost vnímá lesy v širokých souvislostech ochrany životního prostředí, současně si je vědoma důležitosti produkční funkce lesů. K názorům kladoucím důraz na environmentální rozměr lesních ekosystémů se častěji přiklání lidé s vyšším vzděláním. Lze konstatovat, že skupiny prosazující naléhavost environmentálních problémů jsou úspěšné ve veřejném diskursu. Veřejnost vnímá ohrožení lesů klimatickou změnou, akcentuje mimoprodukční funkce lesa a přiklání se k přírodě blízkým způsobům zacházení s lesem.

O výzkumu

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., provedl v červnu 2017 šetření postojů veřejnosti k hospodaření v lesích České republiky. Šetření je součástí aktivity *Lesy jako součást krajiny a zdroj poznání* v programu Rozmanitost života a zdraví ekosystémů (<http://av21.avcr.cz/vyzkumne-programy/09-rozmanitost-zivota-a-zdravi-ekosystemu/index.html>) v rámci Strategie AV21 Akademie věd ČR, na kterém se podílí Jana Stachová z oddělení Lokální a regionální studia.

Lesy zabírají zhruba třetinu našeho území a jsou natolik výrazným krajinnotvorným prvkem, že hospodaření v nich se dotýká i témat souvisejících se změnou klimatu a poklesem biodiverzity. Hlavním z cílů aktivity *Lesy jako součást krajiny a zdroj poznání* je zapojit odborníky do veřejné debaty a seznamovat veřejnost s aktuálními poznatky o lesích.

Cílem vlastního sociologického šetření bylo zmapovat vztah české veřejnosti k lesům, k hospodaření v nich a ke způsobům jejich využívání, a to v souvislosti s klimatickou změnou, v jejímž důsledku na lesy v posledních letech působí sucho a vysoké teploty.

Sběr dat provedlo v červnu 2017 Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., pomocí kvótního výběru (kvótní znaky – Kraj [NUTS 3], velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání) na vzorku obyvatel ČR ve věku od 15 let. Velikost výběru byla 1200, celkový počet dotázaných 983.

Jsou lesy ohrožené klimatickou změnou? A k čemu jsou nám dobré?

Česká veřejnost vnímá problém klimatické změny v souvislosti s ohrožením lesů jako aktuální, 53 % respondentů se domnívá, že lesy v Česku nejsou odolné vůči probíhajícím klimatickým změnám, za odolné je naopak považuje 35 % respondentů.

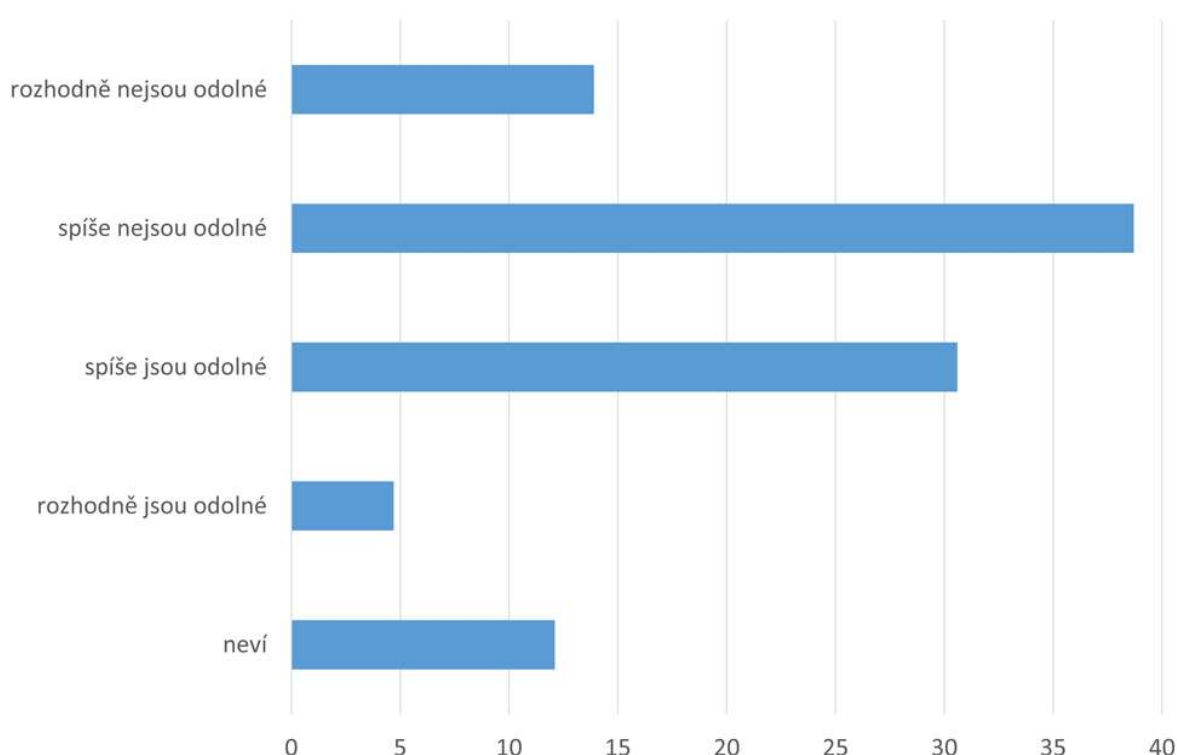
Les má nejen produkční funkci týkající se získávání dřeva, ale i řadu tzv. mimoprodukčních funkcí, zejména environmentálních. Z dat vyplývá, že veřejnost akcentuje zejména tyto mimoprodukční funkce lesů. Za velmi důležitou považuje funkci ochrany klimatu 68 % respondentů, 66 % respondentů považuje za velmi důležitou ochranu vody, funkci ochrany

Kontakt: Jana Stachová, jana.stachova@soc.cas.cz, Tel. 607 126 163

půdy před erozí 63 % respondentů, ochranu biodiverzity pak 55 % respondentů, 52 % respondentů považuje za velmi důležitou estetickou funkci lesa, 51 % pak za velmi důležitý význam pro utváření české krajiny, pro 43 % je velmi důležitý zdroj lesních plodů a hub, pro 37 % lidí je velmi důležitá rekreační funkce lesů a produkce dřeva je velmi důležitá pro 36 % respondentů. Když byli lidé dotázáni na důležitost každé funkce zvlášť, vnímali funkci produkce dřeva jako nejméně důležitou, nicméně pokud byli požádáni, aby vybrali pouze tři nejdůležitější funkce lesa, produkce dřeva získala na významu. Takto položená otázka více zohledňuje vzájemné porovnání důležitosti jednotlivých funkcí.

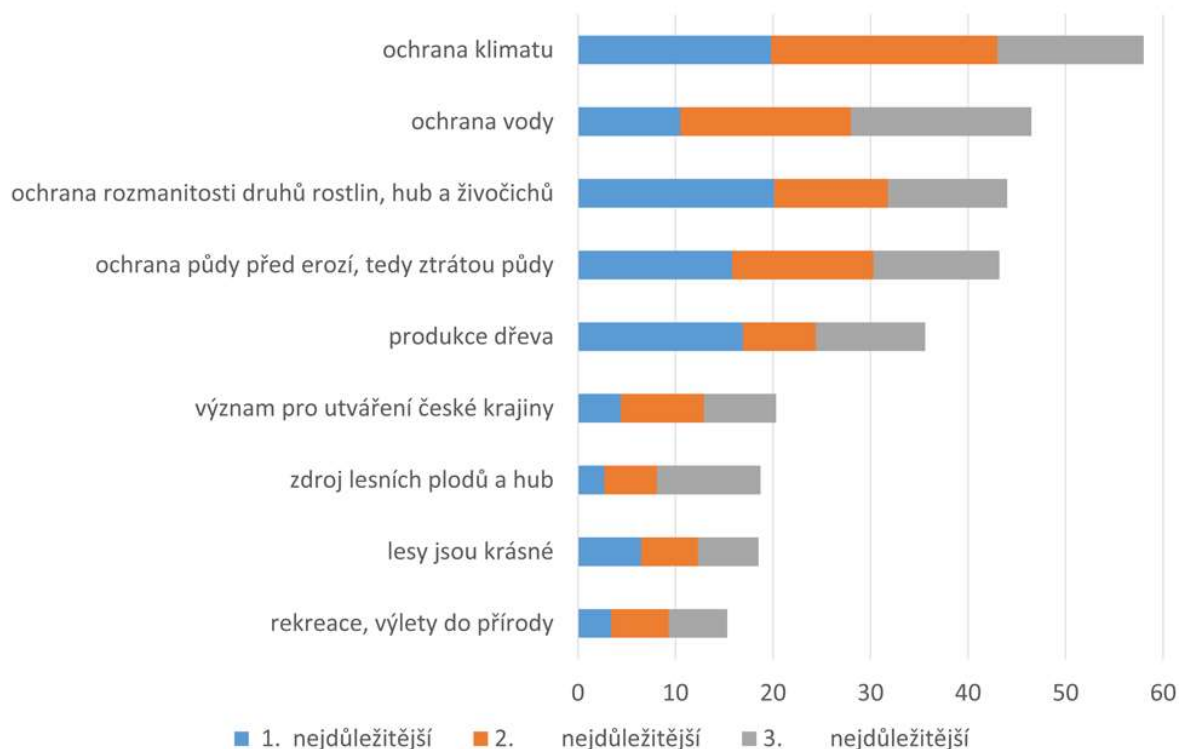
Graf 1 – Odolnost lesů vůči klimatickým změnám (%), 2017

Zdroj: CVVM, červen 2017 (N = 983)

Poznámka: znění otázky – „Jsou, nebo nejsou podle Vás české lesy odolné vůči současným klimatickým změnám, tedy hlavně suchu a vysokým teplotám?“

Pokud měli respondenti vybrat tři nejdůležitější funkce, vybírali rovněž často mimoprodukční funkce, ale mezi významnými funkcemi se ocitla i produkce dřeva. Nejvíce respondentů vybralo jako první nejdůležitější funkci lesa ochranu rozmanitosti druhů rostlin, hub a živočichů (biodiverzity), poté funkci ochrany klimatu a produkci dřeva, následuje ochrana půdy před erozí a ochrana vody. Jako druhá a třetí nejdůležitější funkce lesa se opět nejčastěji objevuje ochrana klimatu (viz Graf 2). Z těchto výsledků je patrné, že česká veřejnost vnímá lesy v širokých souvislostech ochrany životního prostředí, a přestože si uvědomuje důležitost produkční funkce lesů, neřadí ji nad tyto ekologické funkce lesa.

Graf 2 – Důležitost funkcí lesa (%), 2017

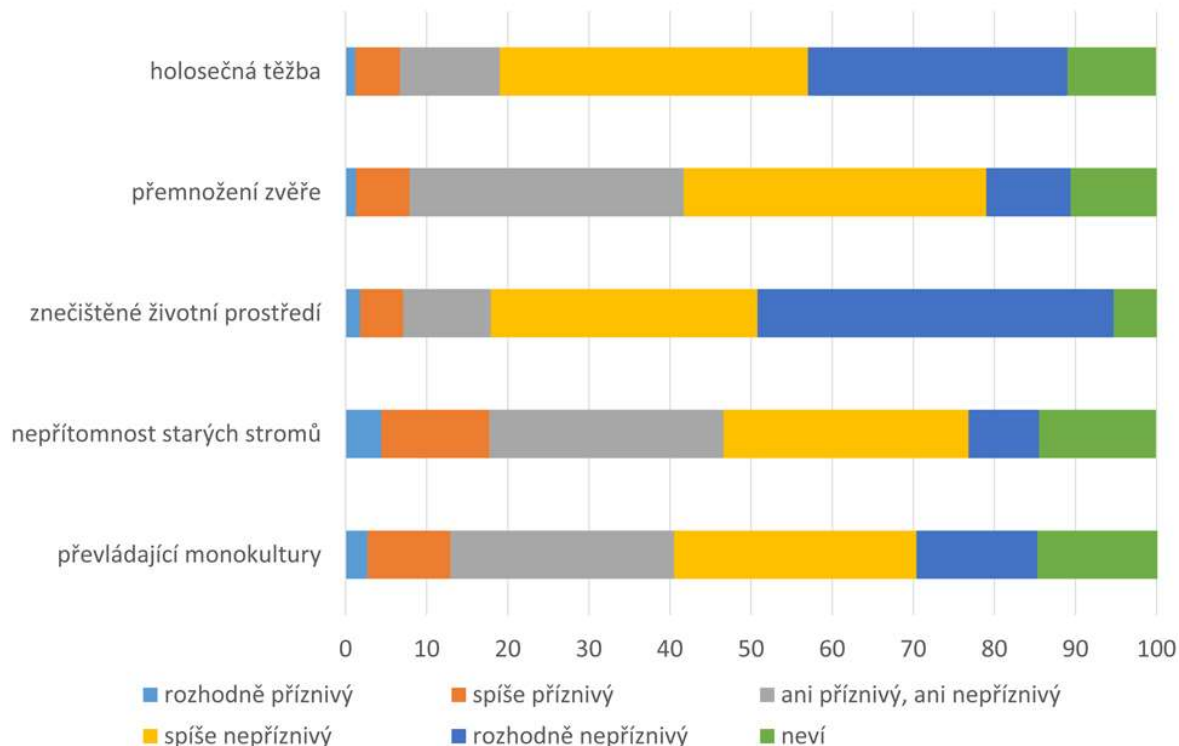
Zdroj: CVVM, červen 2017 (N = 960–980)

Poznámka: znění otázky – „Vyberte, prosím, z těchto funkcí lesa tři, které jsou podle Vás nejdůležitější?“

Nejvíce lesům škodí znečištěné životní prostředí

Co se týče aktuálního stavu lesů a možných negativních faktorů, lidé považují znečištěné prostředí za nejvýznamnější negativní vliv na lesy (77 %).

Sedmdesát procent respondentů vnímá negativně holosečnou těžbu, 48 % respondentů považuje za nepříznivé přemnožení zvěře v našich lesích, 45 % respondentů se domnívá, že převládající monokultury mají na lesy v Česku nepříznivý vliv. To, že v lese nejsou přítomny staré stromy, považuje za nepříznivou skutečnost pouze 39 % respondentů.

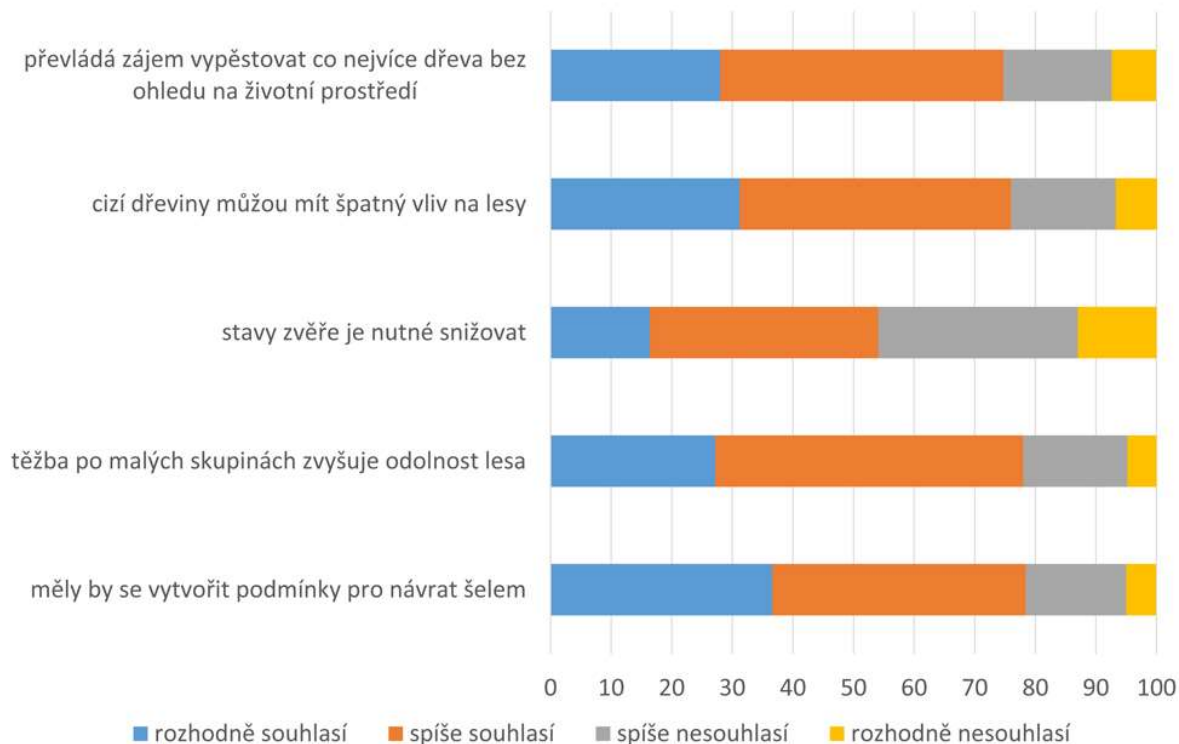
Graf 3 – Dopad skutečností na lesy (%), 2017

Zdroj: CVVM, červen 2017 (N = 838–931)

Poznámka: znění otázky – „Jaký dopad mají následující skutečnosti na lesy v České republice?“

Jak se má v lese hospodařit?

Veřejnost se obecně přiklání k opatřením, která vedou k přírodě bližším podobám lesa. Většina lidí se domnívá, že návrat šelem do českých lesů je žádoucí (78 %), stejně tak se lidé ve většině domnívají, že ve srovnání s vytvářením velkých pasek zvyšuje těžba dřeva po malých skupinách stromů nebo jednotlivých stromech, odolnost lesa vůči klimatickým změnám, tedy suchu a vysokým teplotám (78 %); 76 % respondentů se domnívá, že vysazování cizích druhů dřevin dovezených z jiných kontinentů může mít na lesy špatný vliv; 75 % dotázaných je toho názoru, že při hospodaření v českých lesích převládá zájem vypěstovat co nejvíce dřeva bez dostatečného ohledu na životní prostředí; 54 % dotazovaných se pak domnívá, že je nutné snižovat stavy zvěře v českých lesích.

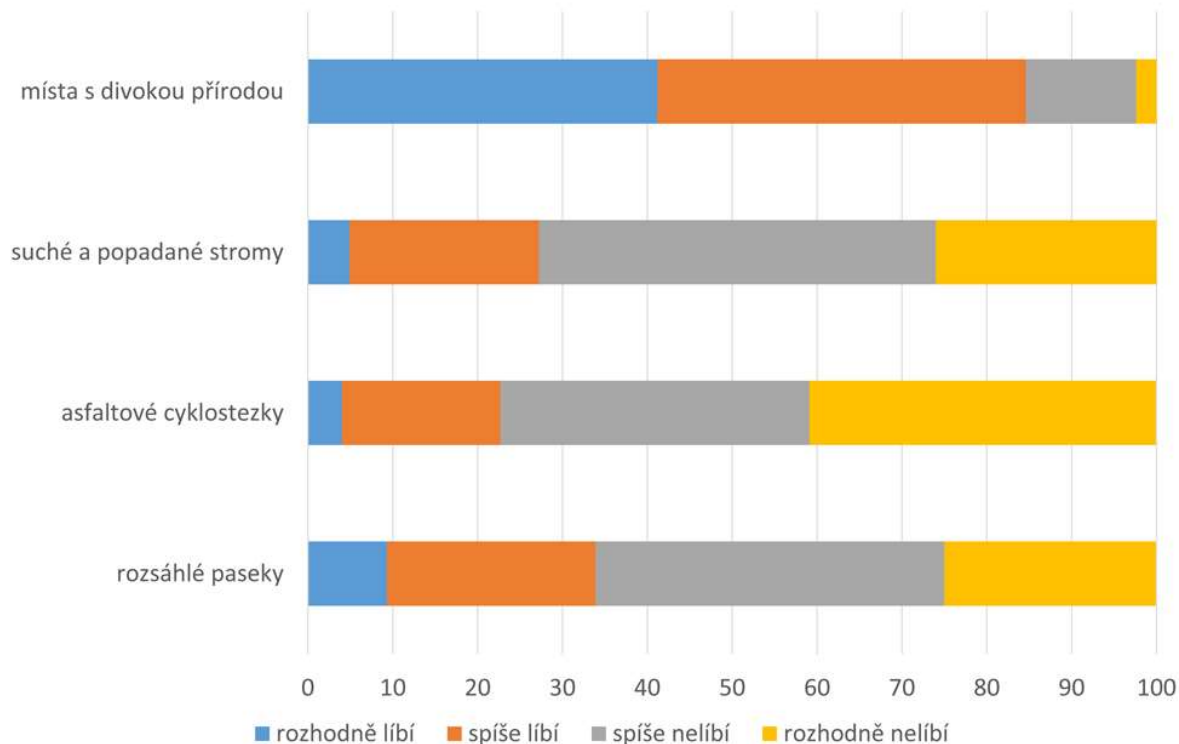
Graf 4 – Hospodaření v lesích (%), 2017

Zdroj: CVVM, červen 2017 (N = 979–981)

Poznámka: znění otázky – „Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky?“

Jak má les vypadat?

Většině lidí se v lese nelíbí rozsáhlé paseky (65 %), ale ještě více se jim nelíbí asfaltové cyklostezky (77 %). Veřejnost není nakloněna ani intenzivnímu hospodaření v lesích, ani jejich intenzivnímu rekreačnímu využívání. Zatímco se 85 % respondentů vyjádřilo, že se jim v lese líbí místa s divokou přírodou, veřejnosti se na druhou stranu nelíbí suché a popadané stromy (73 %). Tento rozpor ve výpovědích respondentů naznačuje, že lidé nemají jasnou představu o pojmu divoká příroda či divočina, neboť ta může být za určitých okolností spojena právě s větším množstvím suchých a popadaných stromů.

Graf 5 – Co se lidem na lese (ne)líbí? (%), 2017

Zdroj: CVVM, červen 2017 (N = 981–982)

Poznámka: znění otázky – „Líbí, nebo nelíbí se Vám v lese...?“

Shrnutí

Přestože z výše uvedených výsledků bychom mohli usuzovat, že lidé dávají přednost přírodě bližšímu pojmání lesů, zatím se tento fakt nijak výrazně nepromítá do spotřebitelského chování lidí. O existenci certifikátů, které označují, že výrobek je vyroben ze dřeva získaného z šetrného a přírodě blízkého hospodaření v lesích (např. FSC – Forest Stewardship Council) ví pouze necelých 14 % respondentů a z těch se pak pouze 55 % rozhoduje při koupi zboží podle toho, zda jde o produkt šetrného hospodaření.

Z výsledků šetření je patrné, že česká veřejnost vnímá lesy v širokých souvislostech ochrany životního prostředí, současně si je vědoma důležitosti produkční funkce lesů. Obecně lze říci, že častěji se přiklání k názorům kladoucím důraz na environmentální rozměr lesních ekosystémů lidé s vyšším vzděláním. Z pohledu environmentální sociologie lze konstatovat, že skupiny prosazující naléhavost environmentálních problémů jsou úspěšné ve veřejném diskursu, veřejnost vnímá ohrožení lesů klimatickou změnou, akcentuje mimoprodukční funkce lesa a přiklání se k přírodě blízkým způsobům zacházení s lesem. Současně se objevují náznaky nejednoznačného vnímání některých pojmů, jako je např. divoká příroda, nebo jejich neporozumění.